Источник: "Гродзенская праўда" - 2012-06-23

Гальшаны пастарэюць?

Знаходкі навукоўцаў падчас раскопак могуць паставіць пад сумненне ўзрост Гальшан

Міжнародная навукова-практычная канферэнцыя "Гальшанскія чытанні" ў гэтым годзе прайшла пад знакам юбілею. Бо чытанні ж – пятыя, і на кожных з іх навукоўцы прадстаўлялі цікавыя даследчыя работы.

Традыцыя праводзіць Гальшанскія чытанні на Ашмяншчыне пакідае не толькі грунтоўныя даследаванні, але і добры знак на зямлі. Так, **тэмай першай навукова-практычнай канферэнцыі** стала дынастыя Ягелонаў і асоба Соф'і Гальшанскай як заснавальніцы гэтай слыннай каралеўскай дынастыі. На рынкавай плошчы Гальшан удзельнікі канферэнцыі тады ўсталявалі памятны знак Соф'і Гальшанскай, які стаў адным з брэндаў вёскі.

Тэмай даследаванняў наступных канферэнцый сталі праблемы рэгіянальнай гісторыі Беларусі, замкі і сядзібы Ашмяншчыны, культурная і гістарычная прастора мястэчкаў Ашмяншчыны. А на ашмянскай зямлі з'явіліся помнікі – гэадэзічны пункт Дугі Струве ля вёскі Цюпішкі, помнік экіпажу самалёта "Ілья Мурамец", збітаму немцамі падчас першай сусветнай вайны ў Барунах.

Тэма сёлетніх чытанняў – "Гісторыка-культурная спадчына Ашмяншчыны". Да яе грунтоўна рыхтаваліся не толькі навукоўцы, але і ашмянскія краязнаўцы, школьнікі і работнікі культуры. Сапраўдным адкрыццём для ўдзельнікаў сёлетняй канферэнцыі стала наведванне старажытнага гарадзішча і раскопак, якія правялі археолагі. Знойдзены фундаменты сцяны. Навукоўцы датуюць знаходку XI–XII стагоддзем, а далейшыя раскопкі могуць паставіць пад сумненне дату заснавання Гальшан, першыя звесткі пра якія ў пісьмовых крыніцах датуюцца 1280 годам.

Малодшы навуковы супрацоўнік Інстытута гісторыі НАН Беларусі Павел Кенька, які на працягу трох гадоў займаецца археалагічнымі раскопкамі на Гальшанскім гарадзішчы, расказаў пра цікавыя знаходкі, якія можна аднесці да розных эпох – ад V да XVI стагоддзя. Падчас раскопак знайшлі культурныя слаі XI–XII стагоддзяў, а таксама адзін ачаг, які сведчыць, што ўжо ў пятым стагоддзі тут сяліліся людзі. Сярод знаходак і такая ўнікальная, як крыж пачатку XIII стагоддзя, а таксама наканечнікі коп'яў, зашпількі. Аб'ект, які археолагі знайшлі ў 2011 годзе і які прапанавалі для прагляду ўдзельнікам канферэнцыі, – каменная вымастка і фрагмент падмурка сцяны, у якім засталіся наканечнікі коп'яў.

КАМПЕТЭНТНА

Аляксандр КАВАЛЕНЯ, акадэмік-сакратар аддзялення гуманітарных навук і мастацтваў НАН РБ, доктар гістарычных навук, прафесар:

– Доўгі час рэгіянальная гісторыя была полем дзейнасці мясцовых краязнаўцаў. Навукоўцаў цікавілі больш фундаментальныя праблемы. Арганізаваныя ў 2006 годзе першыя Гальшанскія чытанні далі штуршок развіццю навуковых даследаванняў найперш у Гальшанах, а потым і ў іншых мястэчках Беларусі. За гады, што прайшлі з першай канферэнцыі, у розных рэгіёнах рэспублікі зладзілі больш за 120 навукова-грамадскіх мерапрыемстваў.

З навуковымі дакладамі на канферэнцыі выступілі не толькі вучоныя, але вучні школ Ашмяншчыны.

Сярод прыемных момантаў канферэнцыі – прэзентацыя сюіты кампазітара Ганны Кароткінай "Гальшаны", а таксама канцэрт духоўнай музыкі ў касцёле Яна Хрысціцеля.

Фота аўтара

"Горад майстроў" на "Карнавале стагоддзяў"

На наступны дзень у Гальшанах ля руін былога замка Сапегаў ладзіўся "Карнавал стагоддзяў".

Так арганізатары назвалі трэці фестываль "Гальшанскі замак-2012", заснавальнікамі якога, як і ў мінулыя гады, сталі Ашмянскі райвыканкам і турыстычнае агенцтва "Гісторыя-Тур". Былі арганізаваны майстар-класы па танцах, кавальскай справе, ткацтву. У "Горадзе майстроў", які разгарнуўся ля сцен старажытнага замка, таксама былі гатовы навучыць кожнага жадаючага свайму рамяству. Канешне, да ўдзелу ў рыцарскіх турнірах кожнага ахвотніка не дапускалі – тут патрэбны спрыт і гарт, а вось прымерыць на сябе амуніцыю рыцара, пракаціцца на кані, пастраляць з лука – калі ласка.

А на сцэне тым часам віравала дзейства. Спачатку гасцей прывіталі самадзейныя артысты з Гальшанаў, потым гістарычны тэатр "Падарожжа ў сярэднявечча" з Ліды ладзіў спектакль "Сватаўство Ягайлы да Соф'і Гальшанскай". Цікавасць выклікалі міні-спектакль "Вайна 1812 года", конны рыцарскі турнір, канцэрт старажытнай музыкі з удзелам груп "Яварына", "Стары Ольса" і "Тутэйшыя", а таксама DJ-праект "ПАВА".

Наталія ВАЛЫНЕЦ